

Núm. 838

Any XVII

Barcelona 29 Setembre de 1904

Es posturera la Lola
y aixó á molts los fá engrescá,
pero després los amola,

De dijous á dijous

Shan complert las profecías!
Just han comensat las festas de la Mercé, que ab tants de afanys ha lograt lo nostre bon arcilde, y ja 'ns ha sortit á xáfeh diari.

De bona veritat en aquest cas, per ser profetas no 'ns calia pas ser sabis.

Ho deplorém, primer pels forasters d' aquí 'ls voltants, que son los qu' han vingut á veurer las festas, y 's trovan en bona nombra pe 'ls carrers, cafés y teatros.

Després ho deplorém per en Ramonet Padró, que no podrá lluhir en son projectat guarniment de la plassa de Catalunya.

Al últim, un día ó be un altre deurá acabars' aquella mena de cementiri ab las corresponents rengleras de nitxos anomenats, que sembla talment que 's vagi á comensar l' acte darrer del Tenorio.

Aquells «hipógrifos violentos» que ab son feréstech bech, semblan picar la creu de Sant Jordi y esgarrapan las barras catalanas ab sas urpas, aquella matrona qu' en son pinácul va tirant els trastos pe 'l cap dels transeunts... son posats ben segur d' ordres madrilenyas, per ferns la por als catalans.

Mes no hi ha por... ens ajuda 'l cel.

Lo Deu de las ayguas vetlla per nosaltres y lo bon «Neptuno» abocant p' el broch gros las pluviats retingudas dalt dels núvols, desfará avants d' hora 'ls monstres d' estopa y guix, qu' ens amenasan. . «violentos»

L' autor simbólich deu haber seguit las inspiracions d' en Maura, com va seguir las quant ordená fer festas en Gabriel Lluch... per' qui plorém també, temerosos de qu' agafi aquets días un encostipat ó un reuma. si no cosa piyor, ja que 'l mirém de salut molt delicada desde que fa de batlle.

*
**

L' aconsolém en sas penas ¡pobrisó!

També nosaltres estém xacosos tant ó més qu' ell, de transitar per las escombrarías, fanchs y altras porquerías dels carrers de Barcelona... quina falta de netedat, may havia estat com es ara.

Lo día qu' estém de «fílís per fer números», ja publicarem uns datos estadístichs qu' aném apuntan, esplicatíus dels carrers y temps que se podrián netejar ab los quartos que 's malgastan ara fent festas y predicant sermons balders á la Mercé.

*
**

De l' arribada y festas per mor de la vinguda d' en Nicolau Salmerón á Barcelona, també hem de fer esment, no tant per lloharl' com ja ho ha fet LA TOMASA al publicar son retrato, com per notar de primer els mérits del que fou president de la República espanyola y després com catedrátich sabi, com home sencer en sas conviccions, com apóstol propagador incansable de la democracia y com ciutadá austér entre mitx dels trenca-colls qu' ha posat en sa ja larga y accidentada vida pública, neta com mirall de pulida lluna.

Lo recibiment qu' ha tingut aquí en Salmerón, fa viu contrast ab altras moxigangas qu' hem vist de poch temps ensá.

Seriós y plé de respectes, el poble omplía de gom á gom, tot lo llarch del Paseig de Gracia, desde la estació de Fransa al carrer d' Aragó fins al Hotel Colón, hont s' hostatxa lo futur president.

Una munió de gent inombrable, per no caure en mentidas, repicant de mans d' un cap á l' altre, feu una de las mes grans ovacions qu' hem pogut arribar á veurer.

Comogut visiblement en Salmerón, saludava al poble barret en ma, dret dalt de son carruatje, que ab prou fatichs, marxant al pas y després de llarga estona, arribá al Colón.

De dalt la tribuna de la fonda, digué en Salmerón breus paraulas, las que l' hi permitía lo cansament del llarch viatge y l' estat de son esprit.

Foren aquestas, lo reconeixement de la capacitat del nostre poble, per sern' el amo de son governament. Poble tan seriós en sas manifestacions públicas, tan comedit, y ben ordenat be 's mereix imposar la forma de governar, qu' enclou son ideal.

*
**

Pera assenyalar entre mils un dels actes nobles d' en Salmerón que l' enalteixen als ulls dels bons catalans, si aixó s' hagués de menester, ne relatarém un que deu tenir per poch important, de sa carrera de sabi jurisconsult.

Amargant els darrers anys de sa penosa existencia, lo gran poeta popular y ferm republicá en Frederich Soler (Serafí Pitarra) gloria de la terra y literatura catalanas, va trovars' enredat á las xarxas d' un plet vergonyós, en que per vils negociants qu' havían adquirit sos drets á baix preu, li foren exigits 'ls drets de reivindicació d' uns camps qu' el poeta havia hereditat de son sogre y que sols usufructuava perque perteneixían de dret á sos fills.

Las terras qu' en son origen tenían un ínfim preu, havían mellorat por trovars' dins la zona de nostre Ensanxe.

La possessió dels terrenos no podía pas ser mes lleyal, ni en Soler era home de guardars' res que no ho fos, mes qu' en benefici de sos propis fills, que tant estimava.

Sia com vullga, la qüestió que 'n sos principis havia descuydat lo poeta, atrafegat sempre en sos quefers teatrals, prengué una gran importancia, fins amenasar tota la seva fortuna ab tants afanys guanyada.

Enemichs d' en Pitarra tots 'ls cacichs de Barcelona, per no creurer que s' haguessin vensut al so de sos contraris, no hi van valer advocats ni arquitectos, ni planos demostratius... ni res del mon.

Els tribunals de Barcelona van fallar lo litigi contrari á n' en Soler, no sols en la primera instancia, sino fins dalt d' estrados de l' Audiencia.

Mort en Frederich Soler, son fill l' hereu forsós, no tingué cap més remey qu' apelars devant del Tribunal Suprém, y anantse cap á Madrid va consultar lo cas á n' en Salmerón, qui veyent la rahó clara de part seva, volgué encarregar-se de defensarla en lo primer tribunal de la nació.

No cal res mes.

L' oració d' en Salmerón fou tan eloqüent, que 's va rebatrer no sols las influencias del caciquisme barceloní qu' encare trumfava, sino los dos «fallos» dels tribunals provincials.

Lo dret d' en Soler brillava mercés als esforços d' en Nicolau Salmerón y Alonso.

*
**

En tal festa com la d' avuy, res tan eloqüent com l' explicació breu dels fets, qu' indiscretament ha fet eix cronicayre:

CALIXTE PÍ Y XARAU.

Vritat que si...?

Un rich, un princep, un papa,
un emperador, un rey...
serán tots quan la mort vinga
cendra y cuchs com jo mateix;
si, cendra y cuchs, no hi den voltas;

cendra y cuchs tant sols sereu.
Si 'ls richs meujeu, també menjo,
sols que vosaltres menjeu
lo millor del pel y ploma...
y jo no puch menjar més
que bledas ¡y encare gracias!
pero al final tots menjém.
Si vosaltres heu de beurer,
per viurer, jo també bech,
y he de fer molts cosetas
que vosaltres feu també.
Y... ¿Que son vostres dominis?
¿Que vostre orgull y altivés,
si us despullan d' eixas pompas,
y us posan al costat meu?
Serém iguals si 'ns despullan;
ben iguals perfectament.
Donchs si Deu criá á n' el home
sense distincions ¿Per qué
vosaltres tant vanitosos
desféu las obras de Deu?

RAMPELLS

LA VUYTADA

Com que ab motiu de las festas m' han vingut ¡vatúalistu! dos parents de lluny del camp la padrineta y un tíu que vá venir molt tronat l' any passat de *Puertu Ricu*, l' avi de la meva dona, 'l meu, la dida y 'l didu y 'l pare de la criada que tots junts m' han pres per *pri-* no he pogut fer la vuytada (*mu*) y, al puesto seu, m' *espavilu* insertant donchs, «*Entre mascles y famellas*» que ab eix titol fou premiada á la Bisbal l' any 904 de Cristu:

«Feta una convocatoria de las de caracter *mistu* pera celebrar sessió els dos sexes, de *puntillu*, y pendre serios acorts que afectaban l' *individuu* y á la *individua* igualment, puig l' assumpto era... de *micu* va celebrarse sessió al Park, dessota dels *tilus*, una nit clara d' Agost que tothom suava 'l *kilu* y de quals acorts jo, com Secretari. *sertificu*:
«Que per unánim acort

«de las donas de més *visu*
«se dirigirá al Govern
«una instancia dant *cudillu*,
«exosant lo convenient
«que fora, per' darse *pistu*,
«el portar molts homenots
«cotilla»,—mal m' está 'l *dirhu*—
Fonamentan sa rahó las donas (y jo m' hi *inclinu*) en que «molts . molts homes son donetas que arman molts *lius* y sempre 's fican per tot mereixent, per' xó, 'l *destinu* d' anar sempre presoners d' aquest armatost *iniciuu* que á las donas fa passar un mal de ventre *continuu*.»

(D' aytal acort protestá tot l' element *masculinu*).
Pró, las donas van pujar al demunt dels homes *pillus*, y va prosperar l' acort entremitj de crits y *pitus* dels *calsassas* concurrents que 'ls havian prés per *primus*.

*
**

Pera revenjarse, donchs, els mascles, sens' perdre 'l *tinu*, váren —en cambi— acordar «demandar ¡vatúalistu! «á n' el Govern que posés

«un bando que tós ben *fixu*
«manant á n' el *samellám*
«que 'ns vol pendre 'l pel ab *brillu*,
«las de *petu en pechu* y
«las de bigotis de *xíno*
«que las afayti .. á repel
«qualsevulga *barberillu* »

Fertho aixís, la Societat (segons l' acort que *copíu*) estarà en lo seu nivell, —si antes no vé 'l *finiquitu*— anant ellas, com van *ells*. lo que 's diu, de *pillu* á *pillu*.

(Dels acorts l' extracte aquet es copia que *sertificu* á *Braselona*, al Agost del any .. no se quants .. y *picu*)

*
**

Si en virtut d' aytals acorts are 'l nostre *Excelentissimu* publicarà un *bandu*.. ó no.. en aixó no m' hi *embolicu*; pró, que fora convenient, á fé de cristiá ho *afirmu*»

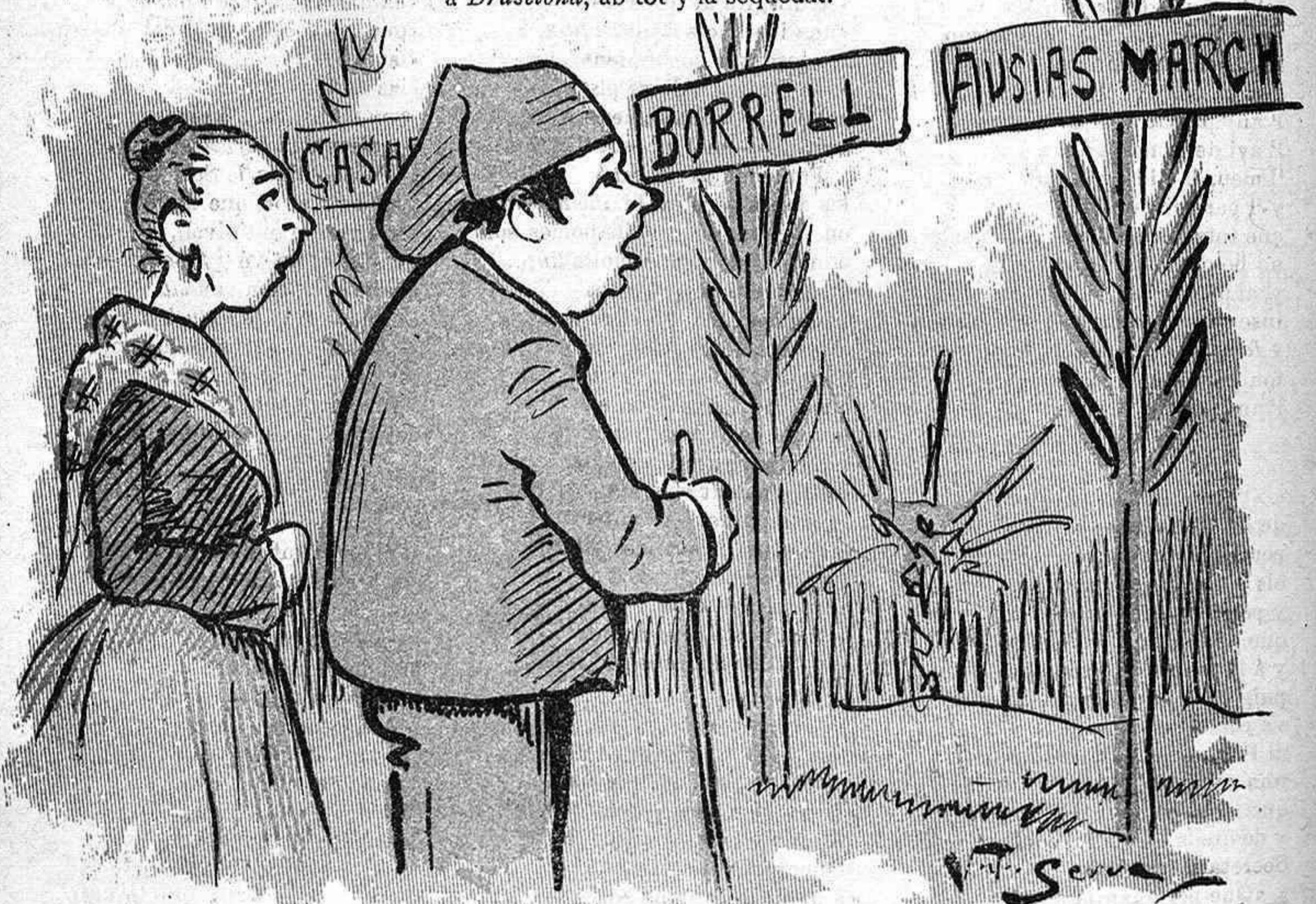
Are jo no més *desitju* que aquest treball premiat hagi merescut 'l *Vistu*, ('l *Visto Bueno*, s' entén) dels meus lectors *tomasinus*.

PEPET DEL CARRIL

De las fiestas

—¡Tafoy, Munda, tindrán bona cullita á *Braselona*, ab tot y la sequedat!

—Nasia, ja ho comprench: aixó es una guia dels carrers de *Braselona*.

Un senyor perseguït

—¿Que no anirás al *Coso Blanco*, Manelet?
—No, Emilia, no vull sé 'l *blanco* de las miradas
del meu sastre, que li estich debent sis trèjes.

Sexta racció de Cel!

Avuy perque la pugan digerir més fàcilment vos la serviré ab quatre plats distints. Després direu, lectors, que no vos aprecio; tot siga; "ad majorem Dei gloria".

PRIMER PLAT

Entre oliva y oliva un got del ranci

Amichs meus: Seguim aquí saborejant nostre amor y el vi que nostre Senyor té aquí al Cel per fer pahí.

Baix una ombrivola parra, alta, que per tot arriba, hi fem petà á cada oliva un got de vi.. ¡Quina barra!

Per are, tot vent en popa vá seguint: Ve un aucellet, y fa com de criadet; nos ompla á curull la copa.

y entre 'l ranci, y las miradas y sospirs de la *Mutena*, y el treure 'l ventre de pena ab pollastres y empanadas, y ab Ros-bef, Faisans, Perdius, y bole s, y muxarnóns,... francament ab tals raccións jo hi passava... mil istius.

¡Aquell ayre embalsamat dels llimoners n' es tant fi, que si *Deu* me diu que si, m' hi *empatrono* y s' ha acabat.

Sota la parra, hont estém frech á frech los dos mirantnos, y hasta cert punt estimantnos per més que ho dissimulém:

Sota eixa parra benehida guardo jo, y me n' orgulleixo, lo tresor pe 'l que 'm daleixo: la que 's vida de ma vida:

La que fa de mi 'l que vol, sent tot quan fa maravellas, puig porta en sos peus estrelles y en son front la llum del sol.

Nítida blancó en sa galta campeja, y un tint de rosa contrast li don fentla hermosa com lo *Maig* que 'ls prats esmalta.

Segons contan los més *avis* sants del cel, diu qu' un rosé vá esclatá hermós, y *ella* té copia del rosé en sos llabis.

¡Calléu! ¡Dorm! ¡Son somni grat no interrompiu un moment!.. Au, lector, que surt calent; corra á probá el *Segón Plat*.

SEGÓN PLAT

Lo despertar dels anje's

Desperta ja, la fullaraca trepitjan ab suau anhel: van nuhets de pel á pel ab las mans á la butxaca.

¡Semblan pilotets de neu! ¡Que inimitables! ¡Que hermosos! cantan himnes candorosos donant lo bon día á *Deu*.

De genolls postrats, pobrets, com si fessin oracio, son rebonichs de debó; per aixó son anjelets.

De prompte, veig vení un *coro*, y al rompre, ab goig lo cantar, vaig di:—deixeume ascoltar: d' alegria crech que 'm moro.

—Jo aixó ho conech: No m' en-la ilusió, redell, si ho sé (ganya feyan honor á Clavé cantant lo seu *Gloria á Espanya*.

Y d' entussiasme enardit, ja que al fi só catalá, un fort aplauso vaig dá que 's repeti en lo infinit.

y vaig exclamar: - Si guerra lo Mon te feu, dante fel, just es que t' otorgui 'l cel, lo que 't va negá la terra.

Y aquell *Gloria á Espanya* allí hi está tant aclimatat, que fins Sant Pere, trempat, quan lo sent, deix lo dormí.

Y 'm va agradá molt també ovirá un preciós pendó tot de brillants, que á un cantó s' hi llegia: «Al Gran *Clavé*.»

¡Bravo!—¡Bravo!—Com un boig vaig cridar, foll d' alegria: li déu lo que 's merexia; m' heu omplert lo cor de goig.

Dos llágrimas cara avall m' escaparen: . soch així; sento molt, y vaig sentí plaher inmens. ? Y are!.. El gall, més gros del cel canta trist! xiula 'l vent!. tot negre 's posa! la poesia, 's torna prosa; vé un *aygat* sembla may vist:

Trons, llampechs; també aquí dalt la *Tempestat* fa furor:

tothom crida; lo tenor, la tiple, baix, la contralt:

Los anjelets á un cantó: el *coro* allá... ab en *Clavé*: la orquesta, perdut ja 'l fré, sonava fora de tó.

L' aygua cayent á barrals; jo confós, mullat, perdut; l' ample cel desconegut: fugint correns 'ls pardals: y entre 'ls *coros*. los trombons, los contrabaixos, violins, las tiples, 'ls tenors fins, y aquells llamps vius, aquells trons.

Y aquell fugí, y aquells bots, y 'l bombo que may parava, francament, alló semblava lo final dels *Hugonots*.

TERCER PLAT

L' anada al Sol

¡M' han deixat tot sol aquí ab tant *bullit* com hi havia; ¡Oh, y no passa cap tranvia: ¿Que faré, pobre de mi?

Y aixó es serio, no es pas broma: y l' aygua, dolor arraygua: y aquí no tinch cap paraygua ni cap sabatas de goma:

Jo que 'm pensava que al cel no hi plovia: Calla: aquí vé escapat un serafi per paraygua porta un vel.

Fet un pedregall de plata: —que faig? — Com un peix ja moll, dono un salt, li pujo al coll, y, alsa, boig, paga qu' es gata.

—Has fet molt be de pujá,— digué mirantme ab candor:— m' ha ordenat Nostre Senyor que aquí 't vingués á buscar.

¿Que 't pensas tu qu' *Ell* ignora tot lo que fás aquí dalt? ¿No sabs infelis mortal que no hi ha minut, quart ni hora, qu' *Ell* no 't vegi, ab tu no pensi: per lo teu bé tant sols miri per ton benestar sospiri, y dols flayre vers tú llensi?

¿No sabs perquè? Perque *Ell* vol que sapiguéu 'ls petits que de mortals n' hi ha infinits, y *Deu* com *Ell*, un tot sol.

—¡Be! vaja! Prou eloqüència:
M' estich mullant, anjelet.
Vaig sens' abrich, sento fret.
—Semblas en *Poca Paciencia*;
Vina;—y prenent rápit vol
várem crehuá en un moment
l' espay pur del Firmament
fins baixar á besá 'l Sol.

Salta, 'm digué: veus? Ja hi som.
Ja som á l' Astre de foch.
No t' allunyis d' aqueix lloch
que no 't faltará quelcom

Aquí 't deixo! Allá á la Gloria
m' espera nostre Senyor:
Pórtat bé; tingas honor
y passarás á la *Historia*.

Desparesqué, y ab la ideya
de secarme, m' atansi
vers lo Sol, y... no 'm rostí,
més quedí sech com la teya.

Y creguéu que 'm va admirar
que dins l' ardent Sol hi hagués
un *tipo* escéntrich inglés
que prenía banys de mar.

¿Oy que 't fá quedar parat
tanta *gatada*, lector?

Donchs si estás de bon humor
saboreija l' últim plat.

¡ÚLTIM PLAT PER AVUY!

*Un teatre al Sol—Despedida
de la tiple.*

Aquí al Sol, á saludarme
han corregut ab amor,
dihent:—que voléu, senyor?
—Res: que os dignéu contestarme
una pregunta tan sols?
—Digau: ¿Y aquí no us rostiu?
—Al contrari; tothom viu
com al bosch los rusinyols.
Hi estém tant aclimatats

que al vespre, cantant, fent gresca,
sortim á pendre la fresca...

—Cap ahont?—Dalt dels terrats.
—¡Veig que al Sol també feu broma!
—No hos enganyém, forasté
y fém *sarsuelas* també:

Verbena de la Paloma:
Madam Nitouch..—Vaja, prou;
vaig di, casi 'm socarrímo!
ó m voléu pendre per *primo*,
ó 'm voléu amagar l' ou.

—Res d' aixó: á la tiple nova
que acaba avuy, un vell rich
l' hi regala un vano antich
y un mundo tot plé de roba.

Si, versayre; aquí estarás
molt millor que á Barcelona
y quan vullga ta persona
dels *fills del Sol* obtindrás.

Y com sabs que so versayre?

—LA TOMASA 'ns ho va di,
¿Que 't creus no sabém llegi?
No 'ns agrada poch ni gayre

l' aixerit *Santiago Boy*
inventant xistes á mil?

¿y aquell *Pepet del Carril*?
Es un gat dels frares, ¿oy?

Si á fé,—vaig dir mitj confós,
sentint alabá 'ls de *ca-a*:—

—No 'm creya que LA TOMASA
tingués aquí admiradós.

De prompte, música típica
que semblava d' en *Bretón*,
vá tocá *El vals de la son*,
qu' es un vals de escassa mímica:

y 's comensá la funció:
Surt la tiple... y fills de Deu,
¿quins ademáns! ¿quina veu!
¿Ni l' *Utor* ho fa milló.

¿Ab las *graves*, fa 'l que vol;
¿Ab los aguts, «*hay que oirla*»
¿Llástima que per sentir-la
s' haji de pujá aquí al Sol.

Un comissionat d' apremios
l' hi va tirá una corona
y ella, agrañida y bufona
vá cantá un tros dels *Bohemios*.

L' hi varen fer repetí
crident: —«que *salga* l' autor»
y 's va presentá un actor
dihent molt amable y fi:

Lo mestre *Vives* 'ns diu
per telegráma rebut
que si eix istiu no ha vingut,
potser vindrá l' altre istiu,
y dins del plech, un gran cova
nos envía d' espressions
y un cistell ple de petóns
per la hermosa tiple nova.

Llavors eixiren negritus
ballant tangus aixerits:
després micus divertits,
fent *pendant* ab uns lloritus.

Bailarinas fent cabriolas
sens trampas ni manganillas,
ensenyant las pantorrillas
y tocant las castanyolas

Fochs artificials, soroll,
perfums, calor extremat,
puros per tots; rom gelat
que de tant fret glassa 'l coll.

¡*Pavo trufè, gelatina*! ¡!
Mes... de moment... vaig senti
una veu molt lluny d' allí
que 'm deya; ingrát, ¡vina!.. vina!..

¿Perque m' has abandonat?
¿*Era la Malena*!... ¡*Oh Deu*!

Dijous que ve probaréu
si som tots vius l' altre plat

MARCELINO SANTIGOSA

Lo día de la Mercé tingué lloch lo certamen organísat
per la distingida agrupació coral *Tupinamba* en lo local d'
aquesta que 's vegé plé de gom á gom, malgrat la forta
pluja que á l' hora d' entrada va descarregar sobre la ciu-
tat.

Lo president del Jurat, don Bonaventura Carulla, llegí
un bonich discurs encaminat á fer entendre al obrer quin
es lo verdader camí del progrés, sent molt aplaudit. A
continuació 'l nostre estimat company Sr. Guasch Tombas,

qui actuá de Secretari, per haver suferit una dolorosa pé r
dua de família 'l qu' ho era efectiu, D.icens Andrés
llegí un petit judici sobre las composicions premiadas, y
's procedí á descubrir lo nom dels autors premiats.

Fou guanyador de la flor natural, per sa poesia amo-
rosa *Somni daurat* l' advocat de Cambrils, D. Joseph An-
guera y Bassedas, qui nomená reyna de la festa á la her-
mosa senyoreta Caritat Bassedas.

Entre 'ls poetas premiats y distingits ab accéssit recor-
dém també als senyors: Bonet y Carrasco, Barbany (Pepet
del Carril), Más y Abril, Francisco Llenas, Lluís G. Salva-
dor, Bonaventura Ramentol y Joseph Asmarats

La festa resultá molt lluhida sent tots los poetas molt
aplaudits al llegir sos travalls.

Creyéu qu' aquesta festa es un honrós sagell de gloria
per l' agrupació coral que va organísarla y creyéu qu' es
de lley felicitar-la per aquet avens en son hermós camí de
l' art.

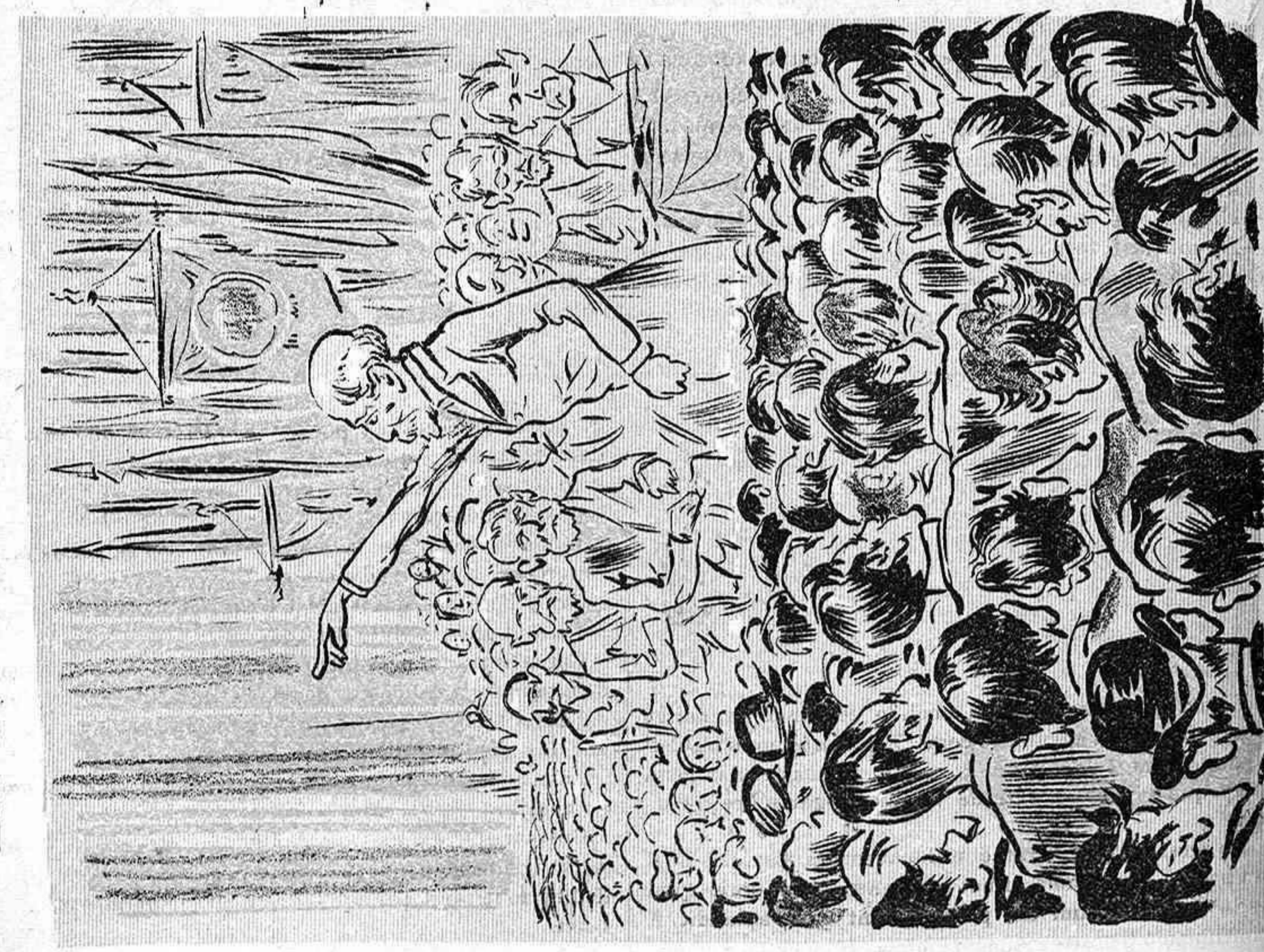

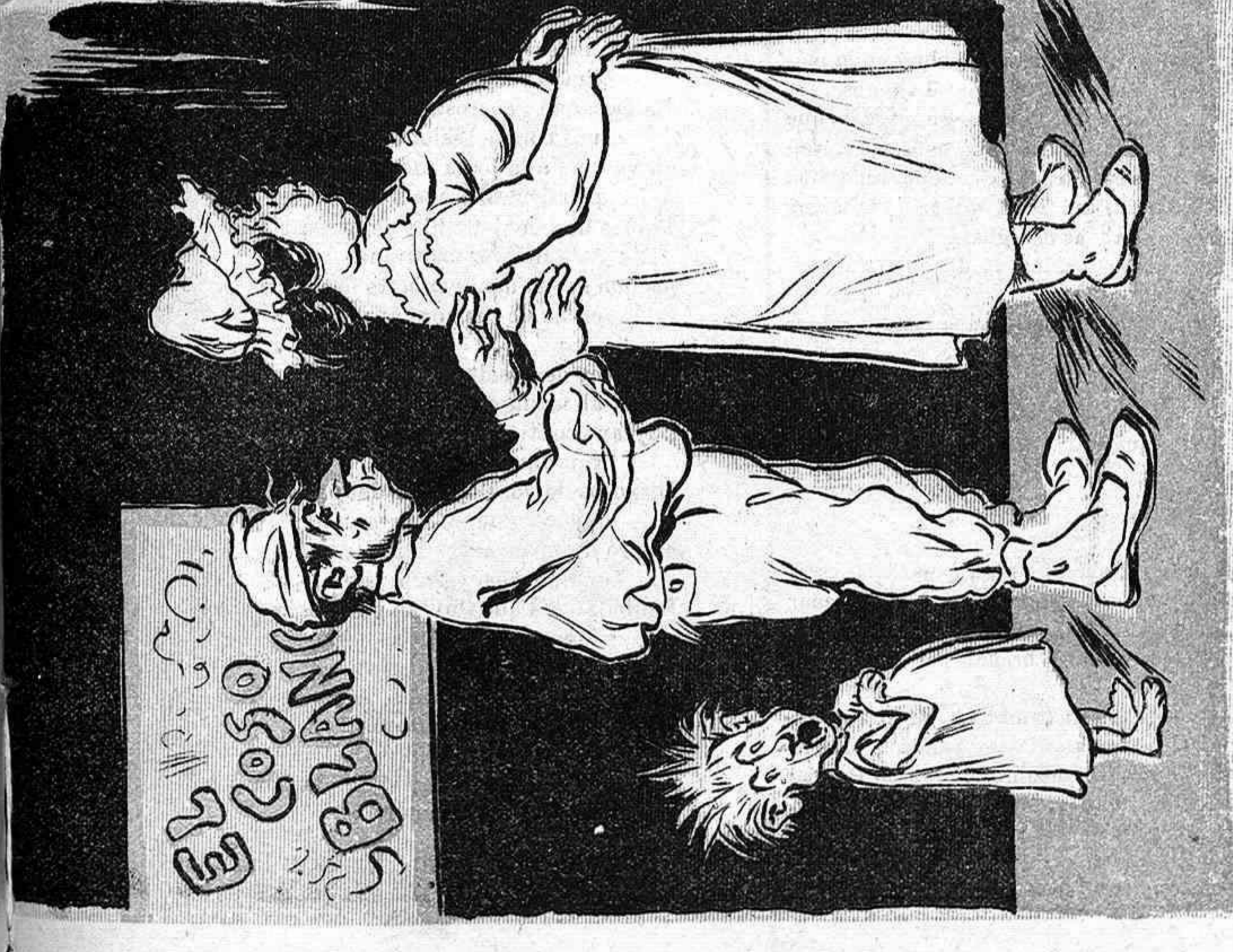
El cel, la primera nit
vá promoure gran burgit.

S' en van motxos y pelats
ab els nassos estirats.

La nota mes animada
en Salmorón l' ha portada.

Tots blancs ván al Coso Blanco
la dona, el noy y el Xarranco,

Las festas de la Mercé com cada any, han sigut ayguallidas.

No sembla sino que la excelsa Patrona de la ciutat, vulgui fernes pendre un bany fora de temporada.

Es sens dupte, per aquet motiu, qu' l' opulent confiter Sr. Llibre, no va donar mes que cinch pessetas pera la celebració de las festas, perque vaya unas ganas de pagar per lo que la pluja ha de desfer desseguida.

També podria ser que 'l Sr. Llibre no s' hagués *allargat* més, pensant que com las festas havian de ser un pastel, per fer pastels ja era prou bo ell.

En cambi 'ls amos de *El Siglo* van donar cinch mil pessetas,

Comentant aquesta diferencia, un diari deya:

Unos pecan en el *dar*

y otros pecan por *tomar*.

¡Si l' enteném que 'ns pelin!

Lo nostre Ajuntament que, moltes vegadas, per atendre serveys de verdadera importancia, surt ab escrúpols de monja pera no apartarse de la subasta, ara ha acordat un gasto d' unas cent mil pessetas pera adquirir uns artefactes destinats al aprofitament dels *desperdicis* de Mataderos, prescindint del requisit de subasta.

Nosaltres sempre haviam cregut que l' aprofitament de desperdicis de Mataderos no era qüestió d' artefactes, sino de formació d' expedients, als que intervenint en Mataderos no fossin prou escrupulosos.

Pero ¡ara hi queyém! Aquestas máquinas necessitarán personal per ferias funcionar y com que cada concejal té una llista de dos mil recomenats...

Ara compreném l' aprofitament de desperdicis.

Dilluns pasat se reuni gran número de pobres en la plassa de Sant Jaume, esperant lo repartiment de bonos.

Los municipals manifestaren á aquells desgraciats que 'ls bonos los repartian á las tenencias pero com los mateixos promoguessin un gros esvalot, l' ex-arcaide republicá Sr. Buxó que 's trovava á la Casa Gran, ordená als bombers que arruixessin als pobres ab las mangueras.

Aixís ho feren y 'ls pobres tocaren lo dos més que de pressa.

Aquest mateix sistema s' usa á Inglaterra pera disoldre los grupos esvalotadors.

Pero en aquel cas, permetins que diguém al Sr. Buxó, que la miseria fins quan esvalota es digna de respecte.

Qualsevol se pensaria que tractava de protegir á la companyia del aygua...

Hi havia 'l pensament d' obsequiar als nens de las escolas municipals, durant las festas de la Mercé, ab un brenar al Parque; pero s' en va desistir, per haver indicat los metjes municipals que no convenia 'l brenar per poguer ser perjudicial á la quitxalla.

Després va parlarse de fer un gran tech en lo Saló de Cent ab assistencia del personal d' ensenyansa. ¡No n' hi ha poca de diferencia entre un senzill brenar en lo Parque y un gran tech en lo Saló de Cent!

De segur qu' ara el dictamen de los facultatius será favorable, sobre tot si hi ha possibilitats de que tingan plat á taula.

Recort á la Gloriosa de Septiembre

Un jorn, ¡jorn venturós! á trench d' aubada
un poble torturat

ansiós de redimir sa patria amada
llensá un crit: ¡Llibertat!

Un crit que saludaren ab gaubansa
los aucellets, cantant,

en quan per l' horizon sol d' esperansa
anava despuntant.

Xisclaren dins sos níus las aus salvatjes
presas de gran terror

y en altrás regións tétrichs personatjes
tremolaren de por.

Una llogió d' esclaus, sedents de vida
y folls de gemegar

ab colossal impuls de una brancida
lo jou van destrossar.

Caygueren las cadenas tenébrosas
causa de tants dolors

y crusaren l' espay auras mimosas
alenadas d' amors.

Y arreu s' ohiren plors, cansons divinas,
preuhadas oraciós,

que pujaren al cel dolsas y finas
com himnes d' ilusiós.

Mes ¡ay! que 'l Sol d' amor y de ventura
prest ne quedá eclipsat

y altre cop á una trista nit obscura
caygué la Llibertat.

La garra poderosa y malehida
de la forsa brutal

un cop més rasgá aquell esclat de vida
ilusió celestial.

En va sanch generosa derramaren
mil cors apassionats.

en va vers á la fossa rodolaren
pobres desheredats.

Pobres desheredats, fills de la escoria
com diuhen los tirans,

los que saben morir cuberts de gloria
en be de sos germans.

Ditxosos de vosaltres los que un día
ab arraigat amor

lluytant contra la negra tiranía
vau dar ánima y cor.

Ditxosos de vosaltres fills del poble
que cayguereu lluytant

en pró d' un ideal justicié y noble
y lluminós y gran,

Benhajan los que lluytan generosos
y moren sans afront

ab un sonrís als llabis carinyosos
y un raig de llum al front.

Ser útil á una idea venturosa
es lo consol mellor;

¡ditxós d' aquell que cau en lluyta honrosa
pel bé y per l' amor!

EMILI REIMBAU PLANAS

LA TOMASA

Entre ellas

—¿Qu 'es aixó del Cosso Blanco?
—Per mí s' han equivocat. Deu voler dir *El Oso*
'Blanco, aquella sarsuela que feyan á Eldorado.

Victor Segura

A fer nonas

VAJA ja n' hi ha prou de jugar! Are á fer nonas, perque si no 'l sereno t' agafaría. Sents? Ja tocan las nou y en aquesta hora los nens macos ja dormen. Apa, dona la bona nit al papá y fés l' amistat á la *yaya*. Ja estás? Donchs are, cap al lletet.

—Y vozté que no vá á fer nonas?

—Jo, després. Que no veus que primer tinch de despullarte? No tingas por que 'm quedi sense dormi

—La mamá éz molt maca!

—Que 'ts salamerot! Si segueixes així, quan serás gran ja las sabrás ben engányar! Ja no tindrás d' ésser noy!

—Oy que l' eztimo molt?

—No faltaría més si no que no m' estimessis! Jo també t' estimo molt, perque no 'm fás enfadar. La mamá no ho vol que 'l nen siga dolent. Quan els papás manan alguna cosa, s' han de creurer desseguit.

—Y á la *yaya* no?

—Igual qu' als papás.

—Zí?

—Y si no ho fás, Nostre Senyor no t' estimará y no 't voldrá al Cel. Apa, sigas ben bufò y mentres la mamá te treu la robeta, digas aquella oració que 't vá ensenyar la *yaya*.

—Demá també anirém á *nan-na*?

—Ja pensas ab demá? Deixat de tonterías y resa... Que no t' en recordas?

—Zí.

—Y donchs? Apa, digas.

—*Angel de... la... Guarda,
dulce... com... pañita.*

—Apa, home una mica mes de brillo, ò sinó hi posarém cabells blancs.

—*No... me... desempañes... res
de noche... ni dia...*

—Aixís m' agrada! Tórnaho á dir.

—Are *pou* que 'l nen eztá cansat.

—No 'n volía saber d' altre! Estigas quiet; jo no sé que hi tens á dins del cos, que no pugas estar! Veus? Are mereixerías que 't dongués una nata.

—Per mi?

—Si, pero d' aquellas sense fulla. M' has fet fer un nus á la beta d' els pantalons. Quanta paciència 's necessita!

—Aixó?

—No estrenyis, home, ó sino no acabaré may mes. Veus, las mitjetas com també ja rihuen? Ja t' asseguro que tú sol necessitas una renda. Que tens aquí?

—Lo nen qu' ha fet pum!

—Estiguessis quiet! Entre grochs y blaus las tevas cametas semblan un mapa. Vaja, are senyat tot solet. No ab aquesta... ab l' altre... Máre de Deu! quan sabrás 'hont tens la má dretal!... Ja no t' en recordas? Tanca la maneta... Aixís, y are ab lo ditet gros posat al front, se diu...

—*Por la zeñal, de la Zanta Cruz...*

—Are á la boqnetta.

—Aqui?

—No á dins, beneyt! Sobre lo llavi... *de nuestros enemigos* ..

—*Del Padre, del Hijo.. Amen Jesús*

S; que á la porta n' hi ha un fus. Aixís has acabat mes aviat. Are l' amistat, un petó y una abraçada ben estreta.

—Que 'm cantarás una cansó?

—Encare que 'n vulgas dos. Per aixó no renyirém. Are posat de costat que la mamá t' acotxará. Estás bé? Donchs quietut y á fer nonas.

No feu remor, criaturas,
que 'l noy te son.

No feu remor, criaturas,
que 'l noy ja dorm.

Ja s' ha adormit! No es estrany, cansat de tot lo dia... que 's hermós! que fora la vida sense aquets angelets! Té, fill meu, guarda aquet petó sortit del cor de ta mareta, y que Deu te dongui santa nit.

SANTIAGO BOY

A

ÍNTIMA

No sabs lo que vaig somniar?
ascolta que t' ho diré
y no t' enfadis perque
me sap mal ferte enfadar.

Tu eras morta de debó,
jo era un metje celebrat,
ton cos estava estirat
esperant la dissecció.

Y ab l' afany de la ciencia
y armat de lo bisturí,
lo teu pit vareig obrí
per buscarhi la consciencia.

Y com aquesta radica
en lo cor, vareig buscá
lo teu cor, mes jay! en va,
no 'n tenías ni una mica.

Per xó sigué que ta mort
no fou per mi gens sentida
puig no es possible la vida
sense consciencia ni cor.

A. CORTINA RIVERA.

ESPURNA

Perqu' ets lletja m' has dit qu' ets desgraciada
«ben poch ho has meditat»
Si fosses pobre y maca, «¿no seria
ta desgracia més gran?»

ISIDRO VENDRELL

TEATROS

NOVETATS

En Cintet Capella qu' ha mogut prou rebombori arreglant en catalá segons ell diu *Els allotjats*, volgué donar probas de trassa literaria engiponant una revista ó cosa que s' hi assembla, titulada *Barcelona al dia*, obra darrerament estrenada á n' aquest coliseu, com virolla d' aquest bastó qu' aguanta tant de temps há la sortosa empresa.

No fém pas crítica; no mes una revista lleugera pera rendir comptes del estreno y per fer content al autor que com diu ell mateix, li agrada que se 'n parli.

Donchs l' obra de que tractém, té de tot fora originalitat.

D' aquí-quí... se 'n va cap al frasseig desvergonyat... mancat de la cultura y agudesa d' en Vilanova, que vol escarnir.

D' aquí-quí... s' en va cap al *xulapesch* madrileny del *género chico* que no logra casar ab nostra parla.

Hem dit parla... y en Capella en aquest punt no toca pilota, ja que son diálech es fustellable per tots quatre costats.

Si no tinguéssim la mànega ampla, no forem aquí ahont som; pero d' aixó á pendrer grollerias per primors literaris; no ¡n' hi ha pas poca de diferencia!

Qui com aquest escriptor ha fet crítica formal en un diari com *La Renaixensa*, te l obligació d' estudiar una mica mes lo que dona á llum, tant y més, quan figura, encara qu' en darrer lloch, entre-mitx dels escriptors qu' han donat obras al teatro de la Comedia de Madrid.

La revista també té música... mes, tant ramplona, que no cal parlarne.

Els actors, convertits en pallasos, fan lo que poden per fer riure á la gent; las actríus ben escotadas y las camas enlayre quant convé... y remenant 'ls *agarraos* ab més destresa qu' afinament de veus.

Lo públich content y conmogut.

Y vels-hi-aquí tot lo que dona de sí *Barcelona al dia*.

Ara preparan un estreno sensacional, que tindrà el mateix *calibre* ó potser més gros.

¡A veurer!

CATALUNYA (ELDORADO)

Ab bon exit ha debutat la nova companyia comich lirica que dirigida per don Rogeli Juarez actúa en aquest teatro desde dijous passat.

Es clar que li ha de dar feyna llarga l' esborrar lo bon recort del graciós Servando Cerbón que vá sostenir 'l pes de la campanya darrera, pero logrará molt si fugint de las comparacions, deixa á recó las obras vellas y n' agafa de novas.

La tanda ha comensat ab lo saynete *Los pícaros celos*, lletra de Arniches y Shaw, ab música del mestre Gimenez.

Pe 'ls que coneixen las obras teatrals del gran Shakespeare, no 'ls haurá passat per alt que las fonts ahon s han abeurat los autors, son las que brollan del *Otelo* del gran dramaturch inglés.

En *Los pícaros celos* ván seguint los autors las petjadas del mestre y gastan tons jocosos com pertoca á la «parodia» desenrotllant l argument tal com ho fá lo mestre. Lo Yago s' hi veu ben representat, mantenint viu lo caliu de l' obreta fins al acabament que per apartarse del modelo, desgracia lo final.

Acudits y xistes n' hi há á trompóns: lo joch del vocable á que 's presta tant la llengua castellana, no para may; 'ls autors dominan lo diálech y 'n logran un resultat extraordinari.

La música... potser peca de massa gran en determinats moments de l' obra, que tenint en compte las sevas dimensions y las facultats dels artistas que la desempenyan, la trovém en excés pretensiosa.

No permet la reducció de l' orquesta la grandiositat de l' ópera gran... y 's creu qu' aquest autor es un Meyerbeer ó un Wagner.

Tenint ben bé en cuidado lo qu' acabém de dir, els artistas fan molt... entre mitj d' algunas deficiencias en sas facultats.

Las senyoras sobre-tot, suhan en lo concertant, mes torném á dir que la culpá la té 'l mestre que demana peras... d' ahont no 'n poden sortir.

Lo director sap lo que 's pesca, posant l' obra á l' escena de tan escayanta manera, que tothom s' hi guanya aplausos.

Bon comensament de temporada.

ROMEA

A fi de donar lloch á la presentació en aquest teatro dels actors nous qu' han entrat á formar part de la companyia, s' ha donat una gran variació en lo cartell y encare qu' algunas d' ellas eran obras en que lo *gran Borrás*, com deyan los cartells en la pasada temporada, hi estava magistral en lo desempenyo dels protagonistas, los actors que l' han substituït hi han lograt grans aplausos, demostrantse que 's veyá hasta ab agrado la substitució del *gran*, per los nous artistas.

L' obra que ha sigut objecte de mes discussió, ha sigut sens dupte, *Terra baixa* que desempenyá lo Manelich, lo jove actor Sr. Codina que doná mostres de ser un actor de gran porvenir y que de moment es un galán jove, com de molts anys no n' havíam vist cap en l' escenari del teatro catalá.

La Sra. Llorente y lo Sr. Rojas, estigueren molt acertats en lo *Misteri de dolor*.

En lo dia de inauguració s' estrená un saynete titulat *L' hostel de la guatlla* que encare qu' anava firmat solament per las inicials P. S., á las primeras escenas se veje que son autor perteneixia á l' escola del autor del *Joch dels disbarats*.

Lo públich hi rigué de vritat, no volgient profundissar.

Mes val aixís.

TIVOLI. — CIRCO EQÜESTRE

Lo poble y forasters, corresponent galantment als esforços dels artistas d' aquest circol, l' han omplert de gom á gom, tots aquets días de festas.

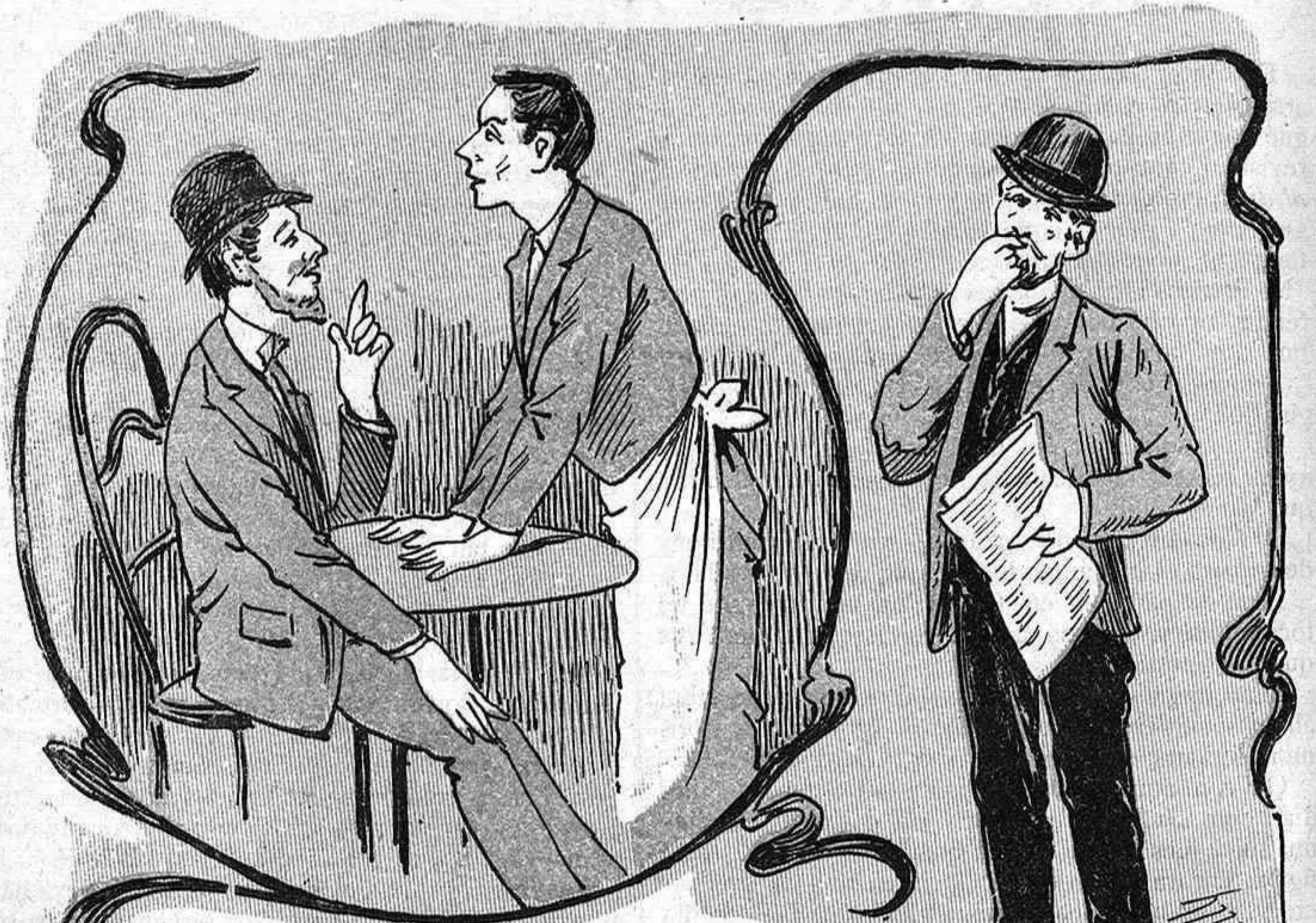
Els meritíssims artistas de tan bona companyia tan com sos muscles, que talment semblan de ferro vinculadís, s' han avingut ab l' empresa Alegria, per donar funcions tarde y vetlla, logrant aixís que 'ls pugui veure tothom, fins els qu' agafan son á entrada de fosch.

Els clowns, sempre xistosos, fan riure de debó ab sos acudits sorprenent de passada ab sos travalls maravellosos. ¡Ja ho deya un pagés que se 'ls mirava badant un palm de boca; jo 't foll... aquesta gent deuen ser masells. . ay mare, quin pet de bofetadas que 's clavan!

Pe 'ls forasters, no hi ha espectacle mellor.

Litografia Barcelonesa. — Sant Ramon, 6

Barreja

—¿Que pendrà?
—Dispensi, jove; per ara m' acontentaré
prenent la fresca.

—De festas no 'n faltan, pero
per totes s' ha de pagar entrada!
Quan trovi á l' Arcalde -que 'ns
dihém de tú- ja 'm sentirá.

—¿Ja sab lo qu' es un *ajedrez vivent*?
—Jo prefereixo l' *ajedrez bebent*.
Ja veurás: págam un xop.

No 's creguin que contempli
la ciutat il·luminada; espera á la
raspa del segón pis.